

מהר"ל דרוש על התורה

אחמ עאכו"כ. ובאולי יקשה לך דבפ"ק דעירובין (דף י"ג): אמרו על, תלמוד אחד שהיה לר"מ שהיה מטהר השרץ במ"ח פנים ועוד שם תלמוד ותיק אחד היה ביבנה שהיה מטהר השרץ בק"ן פנים. וכן בסנהדרין (דף י"ז) אמר רב יוחנן אמר רב אין מוסיפין בסנהדרין אלא מי שידע לטהר את השרץ מן התורה אמר רב אני ארון ואטורנו וכו' ואע"ג שהוא שקר גמור שאין שרץ טהור. הרי הקשו שם בתוספת מה לנו בחינות של הכל שהתורה טמאתו. ותרלו כמבואר שם וכל עיקר דבריהם בזה שהוא ללמוד ממנו פלפול גדול בחורה. אבל לפי הנראה אין לריך לזה כי בודאי מה שהיה מטהר השרץ במ"ח פנים אינו חריפות של הכל כי הוא דבר עיקרי בחורה. שיש לדעת הרבנים במהותם בכל בחיניהם והשרץ הלא יש לו בחינות לטהרה בעלם מהותו ככל הלמודים שלמד בזה שם ומאד יש לו בחינה מה לטהרה אף כי התורה טמאתו. המשל בזה מי שהיה מחווכך וידבר על העלים שהם מיסוד הרוח ושכנגדו יאמר כי הם יסוד העפר. אשר מבואר נגלה שדברי שניהם אחת רק שהאומר שהם מיסוד הרוח ידבר בעיקר מהותם שכל עיקרם רוחני כמובן מהותם לפים על פני המים שאם היו עפריים לגמרי היו שוקעים כמו העפר. ואשר יאמר שהם מיסוד העפר גם הוא אחת בבחינה מה בבחינה מה והוא כי יש בהם ג"כ מיסוד העפר במחשבת צעת שישפוטו אלא שאין זה עיקר בחינתו. ככה ג"כ מה שהיה מטהר השרץ במ"ח פנים הוא לעמוד על מהות השרץ בכל בחינותיו אשר יש לו לד בחינה לטהרה מלד הלמודים ההם ועם כל זה התורה טמאתו. לכן אין זה פלפול של הכל כלל כי אם פלפול אחת מלד אותה בחינה שהיה לטהרה כי בזה עומד על אחת השרץ כפי כל מה שהוא בעלמו כזה המחכים על העלים לדעת כל מהותו. אבל אלו שעושים חורת אלהינו

שם משמאל מצורע תרע"ו

ונראה בטעמו של דבר דהנה ידוע שמפאת עירוב טו"ר אי אפשר שימצא דבר שיהי' כולו טוב או כולו רע אלא הכל בתערובת. ומ"מ כמו שהעולם נידון אחר רובו, כן בדברים האסורין והמותרין נדונים אחר הרוב שבהם, ובדברים המותרים הרוב הוא חלקי ההיתר ומיעוטי חלקי הרע בטלן ברוב החלקים של היתר, ובדברים האסורים הוא להיפוך שרבו בהן חלקי האיסור על חלקי ההיתר וחלקי האיסור גוברין. והנה הענין דבש"ס סנהדרין (י"ז). אמר ר"י אמר רב אין מוסיבין בסנהדרין אלא מי שידע לטהר את השרץ מן התורה. ובתוס' וקשה לר"ת דמה לנו בחריפות של הכל לטהר שרץ שהתורה טמאתו. אך לפי דרכנו יש לומר דהנה בש"ס עירובין (י"ג): תלמיד הי' לר"מ וסומכוס שמו שהי' אומר על כל דבר ודבר של טומאה ארבעים ושמונה טעמי טומאה ועל כל דבר ודבר של טהרה ארבעים ושמונה טעמי טהרה. תנא תלמיד ותיק הי' ביבנה שהי' מטהר את השרץ במאה וחמשים טעמים. ונראה לפרש דטעמי טומאה הם מקבילים לחלקי רע וטומאה שבו וסומכוס הי' מוצא בו במספר ארבעים ושמונה ניצוצי טומאה ע"כ עלה בידו גם עפ"י נגלה מ"ח טעמים, וכן נמי על דבר של טהרה הי' מוצא בו מ"ח ניצוצי טהרה, ע"כ עלה בידו גם עפ"י נגלה מ"ח טעמי טהרה. כבזוה"ק (ח"ג רמ"ד): דהתלמוד עפ"י הסוד סדרו אותו ועפ"י שנים עדים יקום דבר הנגלה והנסתר. וכן נמי אותו תלמיד ותיק שהי' מטהר את השרץ במאה וחמשים טעמים, היינו שמצא בו במספר מאה וחמשים ניצוצי טהרה, ומ"מ אינו אומר שמותר, כי לעומת ניצוצי טהרה יש בו ניצוצי טומאה מרובין מהם. וזה עצמו הענין שאין מוסיבין בסנהדרין אלא מי שידע לטהר את השרץ מן התורה, היינו שידע למצוא חלקי טהרה שבו, אבל לא סוף דבר שיטהרנו לגמרי שהרי לעומתם מוצא חלקי טומאה מרובים מהם, ואולי ראיתי פי' זה באיזה ספר:

רבי צדוק הכהן

קומץ המנחה ח"א

[י] עולם הזה מעורב טוב ברע ורע בטוב, ואין בו אחדות, אלא כל דבר מורכב משני הפכים. ולכן כולו הפך לבן טהור.¹⁷ והאומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אמר כלום (חלה א, ט). ובסנהדרין (יז, א) כולם מחייבים זכאי, כי אין דבר שכולו רע, ופושעי ישראל מלאים מצות (ערוכין יט, א). ואין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. אבל לעתיד יהיה היחוד אמיתי וגר זאב עם כבש וכו'. וצדקו לשון רבותינו ז"ל (קידושין לט, ב) לעולם שכולו ארוך כו' לעולם שכולו שבת כו'.¹⁸ וזהו אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב ומעמיד מלך קשה.¹⁹ כי נקל להפך יחוד לחיוב אל ההיפך מלהפך המורכב אל צד אחד, וכמו שאמרו ז"ל (ובחים ג, א) דמינה מחריב בה דלא מינה לא מחריב בה.¹⁵ וכירושלמי דתרומות (פ"ח) וכי משנת חסידים זו²⁰ וכיוצא בכמה מקומות. וכי תורה חדשה להם, אלא שלהם חובה מה שאינו לכל אדם, כי אין כל גורנו תרומה [ובמקום אחר]²¹ ביארתי זה בכל דברי